

Louise Riotteová

Ruže ľúbia cesnak

PRIATEĽSKÉ SPOJENECTVÁ V ZÁHRADE
A INÉ TAJOMSTVÁ KVETÍN

PRÍRODA

Louise Riotteová

Ruže ľúbia cesnak

PRIATEĽSKÉ SPOJENECTVÁ V ZÁHRADE
A INÉ TAJOMSTVÁ KVEŤÍN

Roses Love Garlic

Copyright © 1983, 1998 by Storey Publishing, LLC

Originally published in the United States by Storey Publishing, LLC

Translation © 2001, 2020 by Ivana Musilová, Zdenka Tomášeková

Slovak edition © 2001, 2020 by IKAR, a.s.

Všetky práva vyhradené. Žiadnu časť tejto publikácie nie je dovolené reprodukovat', ukladať na systém nosičov ani prenášať elektronicky, mechanicky, fotokopírovaním či inak bez predchádzajúceho písomného súhlasu vlastníka autorských práv.

Z anglického originálu *Roses Love Garlic* (Storey Publishing, LLC., USA)

preložili Ing. Ivana Musilová a RNDr. Zdenka Tomášeková

Redigovala Albína Gardošová

Korektúry Janka Koval'ová

Vydalo vydavateľstvo IKAR, a.s. - Príroda, Bratislava

v roku 2020 ako svoju 1 569. publikáciu v elektronickej podobe.

Návrh obálky Jana Šťastná

Ilustrácie na obálke Depositphotos Inc., USA

Druhé vydanie

Sadzba a zalomenie do strán ITEM, spol. s r. o., Bratislava

ISBN 978-80-551-7278-1

OBSAH

Bohatý svet kvetín	5
Galéria kvetín	9
Kráľovná kvetov	69
Potešenie zo stromov a kríkov	75
Popínavé rastliny	92
Čo, kedy a kam sadiť?	96
Spoločníci v záhrade	104
Záhradnícke rady a techniky	116
Živočíchy v záhrade	130
Pestovanie divorastúcich druhov zo semena	145
Potešenie z rastlín v interiéri	149
Sušenie kvetov pre krásu	157
Prírodné farbivá	163

Kozmetika a vône

178

Tradičné lieky zo sveta rastlín

187

Zaujímavosti pre milovníkov rastlín

195

Záhradné projekty

207

Register

224

Bohatý svet kvetín

Kvetiny - od poľných až po tie najušľachtilejšie kultivary, sú obľúbené na celom svete. Väčšina sa používa na ozdobu, ale mnohé sa využívajú aj na lekárske účely alebo pomáhajú iným kvetinám rásť či odolávať chorobám. Každú rastlinu, ktorá má nejaké kvety, hoci aj drobné a málo farebné, nazývame kvitnúcou rastlinou alebo kvetinou. Takže trávy, ruže, lalie, jablone či duby, to všetko sú kvitnúce rastliny.

Bylinné (nedrevnaté) kvitnúce rastliny sa zvyčajne delia podľa bežnej dĺžky života. Jednoročné rastliny žijú iba rok. Dvojočné rastliny žijú dva roky, pričom poriadne kvitnú až v druhom roku. Trváce rastliny žijú viac ako dva roky. Kvitnú rok po zasadení. Drevnaté kvitnúce rastliny - stromy a kry - zvyčajne žijú celé roky.

Kvitnúce rastliny sú podstatné pre život na Zemi. Sú našim zdrojom potravy: medzi kvitnúce rastliny patria takmer všetky obilniny, ovocie a zelenina. Jeme korene cvikly a mrkvy, listy šalátu, semená fazule a hrachu, plody jabloní a marhúľ, stonky špargle, púčiky brokolice - to všetko sú súčasťou kvitnúcich rastlín. Živočíchy, ktoré konzumujeme - hovädzí dobytok, ovce či prasatá, sa takisto živia kvitnúcimi rastlinami.

Naučili sme sa využívať rastliny nielen ako základnú súčasť potravy, ale aj rôznymi inými spôsobmi. Napríklad kvety púpavy a bazy sa používajú na výrobu vína. Klinčeky, usušené kvetné puky tropického klinčekovca, sa po-

užívajú na dochutenie mnohých jedál. Nakladané kvetné puky kapary sa používajú ako pikantná príloha.

Mnohé kvety sú známe vďaka svojej vôni, ktorá býva rozmanitá – od príjemnej až po neprijemnú. Vôňou rastliny priťahujú opelujúci hmyz, či už sa ľuďom táto vôňa páči, alebo nie.

Väčšina rastlín potrebuje na svoj rast zemínu, iné rastú na konároch stromov a berú si výživu zo vzduchu, kým ďalšie sa vznášajú na hladinách jazier a riek. Dokonca aj horúce, suché púšte majú mnohé nádherné kvetiny. Počas a po období dažďa akoby šibnutím čarovného prútika rýchlo vyrastú a nasadia semená, takže keď opäť nadíde vhodné obdobie, vzíde tam ďalšia generácia. Snáď jediné miesta, kde kvetiny vôbec nerastú, sú ľadom pokryté časti Arktídy a Antarktídy.

Niektoré vodné kvety sú také malé, že ich vidno iba pod mikroskopom. Iné, ako raflézia Arnoldova, najväčší kvet na svete, ktorý rastie v Malajzii a Indonézii, môžu mať priemer až jeden meter!

Na kvitnúcich rastlinách je fascinujúce, ako rôzne druhy na seba vzájomne pôsobia, keď sa spolu zasadia, čo má praktický význam pre záhradkára. A to je téma, ktorej sa v tejto knihe budeme bližšie venovať.

Spoločníci v záhrade

Sadenie rôznych druhov rastlín spolu nie je nič tajuplné. Je to jednoduchá a praktická metóda, známa už od začiatku dejín poľnohospodárstva.

Prví americkí osadníci pochádzajúci z Európy si napríklad všimli, že Indiáni spolu sadia kukuricu a tekvicu. V Holandsku sa v 19. storočí často sial pás konopy okolo kapustového poľa, aby na kapustu nechodil mlynárik kapustový. Sama príroda úspešne umiestňuje vedľa seba rôzne druhy „kamarátov“. Okrem toho rastliny vo voľnej prírode väčšinou rastú blízko seba. Príroda neizoluje ur-

číté druhy alebo odrody, ale často ich umiestňuje „plece pri pleci“. Tak sa isté rastliny stávajú zdrojom potrebného tieňa, podperou pre popínavé rastliny alebo zdrojom mulču a potravy pre rastliny. Dokážu dokonca odpudiť iné rastliny, zabrániť húževnatému a príliš agresívnemu druhu, aby sa všade rozmnožil.

Roľníci už dávno používajú bôbovité rastliny, napríklad ďatelinu a lucernu, ako spoločníkov na poli, pretože vďaka týmto rastlinám sa do pôdy dostáva dusík. Dusík viazaný bôbovitými a inými rastlinami nie je dostupný susedným rastlinám okamžite, ale uvoľňuje sa, keď bôbovitá rastlina alebo jej časť odumrie a zhnie v pôde. V kvetinovej záhrade plnia tú istú funkciu lupíny a iné rastliny patriace do čeľade bôbovitých.

Niektoré zoskupenia rastlín ponúkajú „mechanické“ výhody: korene väčších rastlín rozrušia pôdu pre menšie rastliny, a tak uľahčia prenikanie ich koreňov, čo je dôležité najmä v nepriepustných zeminách. Hlboké hlavné korene púpavy a iných rastlín vyťahujú minerály, ktoré sa tak stávajú dostupnými pre rastliny koreniace bližšie k povrchu.

Veľké rastliny (ibiš, slnečnica) poskytujú menším rastlinám v ich blízkosti tieň, ochranu pred vetrom alebo udržiavajú vyššiu vlhkosť. Kríky rastúce okolo kmeňa stromu chránia strom pred zvieratami. Na druhej strane strom chráni kry pred zarastením burinou, pretože vytvára tieň.

Ďalším kľúčom pri kombinovanej výsadbe v záhrade je regulovaná konkurencia. Záhrada neznamená len rozvrstvenie rastlín podľa farby, textúry, výšky a poradia kvitnutia, ale aj regulovanú konkurenciu, ktorá sa dá dosiahnuť práve pomocou sadenia rastlín v správnej vzdialenosti od seba a rastlín, ktoré dorastajú do rôznych výšok. Väčšie rastliny chránia menšie, ale treba myslieť aj na to, že agresívnejšie druhy vytlačia pomalšie rastúce druhy, ak ich nedržíme v určitých medziach.

Vieme aj to, že je nerozumné sadiť vedľa seba také rastliny, ktoré sú náchylné na tie isté druhy hmyzu a cho-

rôb. Orličky, ktoré sú veľmi príťažlivé pre roztoče, by sa nemali sadiť blízko iných kvetov alebo paradajok, ktoré roztočom tiež veľmi chutia.

A vieme aj to, že niektoré stromy vylučujú cez korene jedovaté látky, aby zabránili vyklíčeniu vlastných semenáčikov pod sebou. Je to ich prirodzený spôsob znižovania alebo likvidácie konkurencie. Na druhej strane koreňové výlučky georgíny pomáhajú proti určitým druhom hlist a chránia iné kvety rastúce v ich blízkosti.

Dobrými spoločníkmi sú mnohé skalkové rastliny, pretože sa im darí na suchých a slnečných miestach.

Tekvici a kukurici sa spolu dobre darí preto, že sú prispôbené na tie isté podmienky a ich rýchlosť rastu im umožňuje výhodne súťažiť o svetlo, vodu a živiny. Rastliny, ktoré obľubujú rovnaké podmienky rastu, ale žijú v iných vrstvách pôdy, sú takisto dobrými spoločníkmi – napríklad aksamietnice a narcisy – a aksamietnice odpuďzujú hlisty (hádatká), ktoré napádajú cibuloviny.

Existuje mnoho ďalších nezvyčajných príkladov „spriaznenosti“ rastlín.

Pozrime sa teraz na niektoré rastliny, pestované aj rastúce vo voľnej prírode, známe i nezvyčajné, ktoré, dúfam, budete považovať za krásne aj užitočné.

Galéria kvetín

Aksamietnica (*Tagetes*)

Aksamietnica, „bylina slnka“, je dobrým pomocníkom v kvetinovej aj v zeleninovej záhrade, lebo odháňa hlísty. Veľmi užitočná je najmä v kombinácii s chryzantémami, nechtíkom a georgínami.

Hnedé flaky na spodných listoch sú jasným príznakom toho, že na rastline pod zemou parazitujú hlísty. (Pozri aj kapitolu Spoločníci v záhrade.)

Aksamietnica

Aksamietnica vzpriamená (*Tagetes erecta*)

Táto aksamietnica ničí hlísty, ktoré napádajú narcisy. Aby výsledky boli skutočne uspokojivé, aksamietnice treba vysadiť aspoň tri mesiace pred sadením narcisových cibúľ.

Aksamietnice sa často vysádzajú aj okolo jabloní alebo sadeníc v škôlke, ktoré sa používajú na vrúbľovanie a očkovanie – takisto na odohnanie škodcov. Keď sa zasadia blízko ruží poškodených hlístami, ruže zosilnejú.

Aloa (*Aloe vera*)

Táto liečivá rastlina má veľmi dlhú stonku a drobné kvietky. Vytvára viac ako 200 druhov, patrí do čeľade laliovitých.

Narezané listy vylučujú šťavu, ktorou treba potrieť ranu na strome po odrezaní konára. Výťažky z tejto rastliny sa používajú na výrobu kozmetických prípravkov. Azda najznámejšie sú jej hojivé účinky pri popáleninách. Štava je liečivá aj vnútorne.

Alpínky

Tieto kvety tak presne vedia, kedy príde jar, že sa cez pretrvávajúce snehové jazyky prederú na povrch a vlastným teplom topia sneh. Jeden z takýchto kvetov, hviezdica (*Stellaria decumbens*), rastie v Himalájach aj vo výške 6 000 m n. m.

Amarylka (*Amaryllis*)

Je to rod krásnych, laliovito kvitnúcich rastlín, ktoré sa zvyčajne pestujú v byte. Cibulu amarylky dajte do nádoby, ktorá je len o trochu väčšia ako ona. Asi tretinu cibule zakryte zeminou. Rastlina najkrajšie kvitne vtedy, keď cibula a korene vyplňajú celý črepník.

Sadenie amarylky

Amsónia (*Amsonia salicifolia*, *A. tabernaemontana*)

Táto nezvyčajná a málo známa trvalka sa môže použiť ako solitér alebo v prednej časti bylinného záhonu. Jej

ohnuté, vrbovité stonky majú úzke, lesklé listy a zhluky malých hviezdicových kvetov zvláštnej, ocelovomodrej farby. Uprednostňuje polotieň, najmä v oblastiach s teplým podnebí. Veľmi dobre odoláva vetru. Amsónie rastú pomaly, ale netrápi ich hmyz ani choroby a zriedkakedy potrebujú delenie alebo priväzovanie ku kolíku.

Antúrium (*Anthurium*)

Tieto skleníkové rastliny, pochádzajúce z tropickej Ameriky, patria do čeľade áronovitých. Pestujú sa pre nádhorne sfarbené kvetné tulce, ktoré sa objavujú na jar a v lete, alebo pre ozdobné listy. Názov sa vzťahuje na zaujímavý kvet (šúľok) v strede tulca a je odvodený od slov *anthos* – kvet a *oura* – chvost. Jedno z najúžasnejších antúrií je *A. veitchi*, ktoré má 60 až 120 cm dlhé, kovovo zelené listy.

Archangelika (*Angelica archangelica*)

Táto ozdobná, rozpínavá rastlina je najväčšou záhradnou bylinkou. Je to dvojročná rastlina, no ak ju budete strihať, vydrží roky. Keď jej dozrejú semená, hynie. Korene a listy majú liečivé účinky. Kandizované stonky sa používajú v cukrárstve, plody na dochucovanie, z koreňov a semien sa lisuje liečivý olej. Podobá sa jej angelika. Obe môžu dráždiť kožu.

Artičoka (*Cynara*)

Táto elegantná trvalka pochádza zo 16. storočia a je formou artičoky kardovej (kardy), ktorú obľubovali staré národy. Uprednostňuje chladné, hmľisté letá. Má krásne bodliakovité kvety. Puky sú veľkou lahôdkou a jednou z najdrahších zelenín.

Asparágus perovitý (*Asparagus plumosus*)

Táto rastlina patriaca do čeľade ľaliovitých má úzke, papradovité listy na popínavých stonkách. Vejárovité listy sa často používajú pri aranžovaní kvetov. Asparágus Spre-

gerov (*A. sprengeri*) je ideálnou izbovou rastlinou. Má dlhé rozvetvené stonky obsypané úzkymi listami a drobné biele kvietky, po ktorých nasledujú malé červené bobule. Druh *A. medeoloides* má husté drobné listy. Je to umelo krížený druh.

Aspidistra vyššia (*Aspidistra elatior*)

Jej pestovanie je veľmi jednoduché, celé roky vydrží silná a zdravá, hoci sa jej venuje len minimálna pozornosť.

Aspidistry sú tieňomilné rastliny s nízkou úrovňou dýchania. Listy podporujú rovnomerný rast všetkých častí rastliny aj pri malom množstve slnečného žiarenia. Rastlina kvitne v zime, kvety vyrastajú pri báze listov. Svojou tmavočervenou a zlatistou farbou aspidistry pripomínajú morské sasanky alebo drobné exotické lalie, ktorých sú príbuzné. V rodných lesoch na úpätí hôr v Himalájach alebo v Japonsku ich opeľuje drobný slimák, ktorý lezie cez kvet. V črepníkovom „zajatí“ im zriedkavo dozrejú semená, ale možno ich rozmnožovať delením koreňov. Mimoriadne príťažlivé sú sorty so strakatými (panašovanými) listami.

Astilba (*Astilbe*)

Názov je zrejme odvodený z gréckeho slova znamenajúceho „nesvieti“, čo sa vzťahuje na lístočky. Tieto trvalky sú vhodné do okrajových záhonov a skaliek. Mnohé nové kultivary sú známe ako tavolníky (*Spiraea*).

Baptízia južná (*Baptisia australis*)

Táto trvalka jedinečného vzhľadu sa vynikajúco hodí do rohu záhona. Jej modrozelené listy sú pekné celú sezónu a 20 až 30 cm dlhé klasy intenzívne modrých, hráškovitých kvietkov kvitnú neskoro na jar a v lete. Je výborným spoločníkom orientálnych makov a najlepšie sa jej darí na slnečnom mieste v nevápenatej pôde.

Bedrovník anízový, aníz (*Pimpinella anisum*)

Je to jednoročná rastlina s bielymi kvetmi, ktorá patrí do čeľade mrkvovitých. Semená po dôkladnom vysušení ťažko klíčia. Preto si lepšie rastliny vypestujete z vlastných čerstvých semien a takto získate silnejšiu koreninu do koláčikov. Zelené listy použite na prizdobenie šalátov.

Aníz lepšie klíči, mohutnejšie rastie a tvorí krajšie kvetné hlávky, keď sa semená zasejú spolu s koriandrom. Anízový olej priťahuje ryby.

Begónia (*Begonia*)

Všetkým begóniám sa darí v črepníkoch, balkónových nádobách alebo v závesných košíkoch. Najlepší substrát pre begónie pozostáva z dvoch častí hliny, jednej časti listovky alebo rašelinníka, polovičnej dávky rozloženého hnojiva a hrsti piesku. Do litra substrátu pridajte asi 7 g kostnej múčky. Zvlhčujte vzduch a tieňte rastliny pred horúcim slnkom. Begónii sa darí vedľa tanierovky (*Achimenes*), lebo obe rastliny potrebujú rovnaký spôsob pestovania a obe dobre kvitnú v tieni.

Bledavka (*Ornithogalum*)

Táto rastlina s bielymi, zeleno pásikavými kvetmi kvitne skoro na jar. Vynikne vo veľkej jednoliatej skupine alebo na okraji narcisového záhona.

Borák lekársky (*Borago officinalis*)

Listy a kvety boráka sa tradične dávali do omšového červeného vína a iných nápojov – dodáva im uhorkovú vôňu a osviežujúcu chuť. Modré kvety sa sušia a dávajú do potpourri. Je to jednoročná rastlina a dá sa ľahko vypestovať zo semena, ktoré sa zaseje na jar do bežnej záhradnej zeminy.

Borák má vraj povzbudzujúce účinky. Podľa Plínia „robí človeka veselým a radostným“, no súčasní bylinkári neodporúčajú užívať borák dlhší čas.

Rastlina vyžaduje slnečné miesto, kvety majú najkrajšiu modrú farbu, keď rastú v chudobnej zemine.

Borovica (rôzne druhy)

Drevný olej skvalitňuje návnady na vijačku jablčnú.

Bromélie

Broméliu donútite kvitnúť tak, že ju na päť dní zakryjete plastovým vrekom s veľkým jablkom vnútri. Typickými broméliovitými rastlinami sú echmea, bilbergia, kryptant, nidulárium, tilandsia a vrízea.

Ak nemáte v byte dostatok miesta, skúste miniatúrne odrody. Medzi moje obľúbené patria kryptanty (*Cryptanthus*). Napríklad *C. vivittatus minor* tvorí ružicu s priemerom 7 až 10 cm. Drží sa tesne na zemi a pozostáva z kožovitých tuhých listov, ktoré majú na okrajoch drobné ostne.

Listy majú po dĺžke farebné pásy, ktoré sa menia v závislosti od veku a podmienok na rast. Zvyčajne sú zelené, s červenými alebo s ružovými pásmi. Kvety sú biele a vyrastajú zo stredu dospeljej rastliny.

Cibuľoviny

Zabezpečujú kvety postupne za sebou, od snežienok skoro na jar až po ľalie koncom leta. Cibuľoviny sa dajú využiť všemožnými spôsobmi:

Záhony a okrajové záhony Skúste vysadiť hyacinty s ružovými alebo s bielymi sedmokráskami, fialkami vybraných farieb alebo nezábudkami. Tulipány vo veľkom záhone s fialkami po okrajoch vytvoria záplavu farieb.

Skalky Malé cibuľky sa postarajú o farby začiatkom sezóny. Snežienky štartujú, potom je na rade šafran v odtieňoch bielej, žltej a bledofialovej. Za nimi nasleduje *Iris reticulata*, malý tmavofialový kosatec s oranžo-

vými žilami. Ďalej hodno spomenúť modricu (*Muscari*), modravku (*Chionodoxa*), scilu (*Scilla*), narcisy (*Narcissus minimus*, *N. bulbocodium*, *N. triandrus*).

Rýchlenie cibulovín na zimné kvitnutie Narcisy kvitnú najľahšie a najrýchlejšie. Keď ich v septembri dáte do nádob naplnených štrkom a vodou, rozkvitnú pred Mikulášom. Čím neskôr začnú kvitnúť, tým dlhšie vydržia. Hyacinty žltej, ružovej a modrej farby rastú dobre v nádobách s vermikulitom alebo v špeciálnej zakoreňovacej zmesi. Narcisy a tulipány sa väčšinou pestujú v bežných črepníkoch alebo v špeciálnych miskách v dobrom substráte. Použite chladené cibulky alebo zakryte črepníky a nechajte ich vonku do prvého silného mrazu. Potom sa ich pokúste rýchliť.

Jarným cibulovinám treba odrezat odumierajúce kvety (nie celú stonku), aby sa rastlina nevyčerpala tvorbou semien.

Udomácnenie cibulovín Niektoré cibuloviny rastú a kvitnú celé roky v prírodných alebo v „divých“ podmienkach. Potrebujú iba dobrú zeminu. Snežienky často rastú a kvitnú celé generácie na severnej strane svahu. Modrice sa rozrastajú a šíria, takisto aj modravky. Šafrany rozžiaria farbami holú zem. Narcis biely (*Narcissus poeticus*) vysaďte blízko vody. Scila španielska (*Scilla hispanica*) v jemných odtieňoch bielej, ružovej a modrej oživí ponurú zeleň papradia na vlhkom tienistom mieste. Narcisy sa udomácňujú rýchlo, ale v tráve sa nerozmnožujú tak rýchlo ako na obrábanej pôde.

Cínia (*Zinnia*)

Cínia je nenáročná jednoročná rastlina. Križením vznikli elegantné odrody s kvetmi všetkých farieb dúhy, od bielej po fialovú. Existujú aj mnohé dvojfarebné cínie.

Cínia veľkokvetá (*Zinnia grandiflora*) je výstavný trváci kriček. Vytvára prízemné vankúše do výšky pätnásť centimetrov, ktoré sú od polovice leta až do jesene celé pokryté tmavožltými kvetmi. Darí sa jej na slnečnom

mieste. Cíniám, takisto ako aj aksamietniciam, pivonkám a sirôtkam prospieva mrlík biely.

Citlivka obyčajná (*Mimosa pudica*)

Citlivka sa nazýva citlivkou preto, že jej listy sa pri podráždení alebo za nepriaznivého počasia poskladajú. Táto „bojazlivá“ rastlina má v sebe mechanizmus, ktorý reaguje zakaždým, keď po stonke smerom k listom začne liezť chrobák, mravec alebo húsenica. Keď sa votrelec dotkne citlivého miesta, stonka sa zdvihne, listy sa zložia a útočníka buď z konára zhodí nečakaný pohyb, alebo sa vylaká a dá sa na ústup.

Cyklámen (*Cyclamen*)

Je to rod hluznatých rastlín zo stredomorskej oblasti. Najlepšie sa im darí pri nižších teplotách. Slovo cyklámen pochádza z gréckeho *kyklos*, kruh, a vzťahuje sa na stáčanie kvetných stoniek niektorých druhov po odkvitnutí. Takýmto spôsobom rastlina dostáva tobolky so semenami na úroveň pôdy.

Nikdy nedržte tieto rastliny v blízkosti orchidey, pretože vypúšťajú etylén, ktorý je pre orchideu a jej kvety jedovatý. Cyklámen bol dlho cenený pre schopnosť zabíjať parazity na ovocných stromoch. Účinná látka saponín, ktorá sa nachádza v hluzách, pôsobí v čerstvom aj v sušenom stave.

Čarodejka (*Mimulus*)

Tieto trváce rastliny s veľkými, nápadnými kvetmi obľubujú miesta pri potokoch a rybníkoch alebo močiaroch.

Čemerica čierna (*Helleborus niger*)

Táto trváca bylina sa v záhradách pestuje preto, že kvitne uprostred zimy, v niektorých krajoch skoro na jar. Biele alebo ružovobiele kvety s priemerom asi 5 cm vekom tmavnú a menia sa na fialové. Hrubý vláknitý hlavný koreň čiernohnedej farby obsahuje liečivé látky. Tento

koreň je však po požití prudko jedovatý – varovaním je nepríjemný pach, ktorý vylučuje po narezaní alebo odlovení. Má trpkú, trochu štiplavú chuť. Jedovaté listy môžu po dotyku vyvolať zápal kože.

Černuška (*Nigella*)

Hoci sa nazýva černuška, typickými farbami jej kvetov je modrá, fialovomodrá alebo biela. Táto jednoročná rastlina je vhodná do okrajového záhona, kde je ozdobou niekoľko týždňov. Ak má dostatok miesta, máva krajšie kvety a kvitne dlhšie.

Črievičník (*Cypripedium*)

Tieto rastliny z čelade vstavačovitých rastú v močiaroch a vlhkých lesoch. Kvety vyrastajú na rovných stonkách, majú nafúknutý, vydutý spodný pysk, z čoho aj vznikol názov črievičník. Sú to krásne kvety, ale treba s nimi opatrne narábať. Všetky druhy obsahujú v stonkách a listoch jedovatú látku, ktorá často vyvoláva dermatitídu.

Ďatelina (*Trifolium*)

Tak ako iné rastliny z čelade bôbovitých, aj ďatelina viaže dusík zo vzduchu pomocou baktérií, ktoré žijú na jej koreňoch. Keď sa ďatelina zaorie do zeme, dusík obohatí pôdu.

Čaj z ďateliny červenastej je veľmi dobrý pre kanáriky. Recept: nasypťe dve čajové lyžičky do polovice šálky horúcej vody a nechajte 15 minút odstáť. Do nádoby s vodou v kletke pridajte niekoľko kvapiek čaju denne.

Ďatelinový med je veľmi chutný.

Dezmódium krúživé (*Desmodium gyrans*)

Táto rastlina pochádza z Indie, patrí do čelade bôbovitých (*Fabaceae*). Má trojpočetné listy. Stredný list má elipsovité tvar a je asi päť centimetrov dlhý, bočné listy sú dlhé asi jeden a pol centimetra. Listy sú zvyčajne v neustálom

pohybe, striedavo stúpajú a klesajú, ale nie v pravidelných intervaloch. Rastliny sú najaktívnejšie skoro ráno, najmä mladé. Pohľad na ne je zážitkom. Na sejbu alebo zakoreňovanie odrezkov použite piesčitú hlinu.

Dierama (*Dierama*)

Názov rastliny je odvodený od gréckeho slova *dierama*, lievik, ktoré vystihuje tvar kvetov visiacich z dlhých tenkých stoniek. Tieto trvalky z Južnej Afriky neznášajú mokré, studené zimy.

Divozel malokvetý (*Verbascum thapsus*)

Divozel je dávno známy ako liečivá rastlina. V ľudovom liečiteľstve sa používajú čerstvé a sušené listy, ako aj čerstvé kvety. Je uznávaný ako upokojujúci a utišujúci prostriedok, uľahčuje vykašľávanie a má mierne zvieravé účinky.

Drchnička roľná (*Anagallis arvensis*)

Malé hviezdicovité, zväčša tehlovočervené kvety tejto poliehavej rastliny sa zatvárajú už pri náznaku zlého počasia – mnohí veria, že je to istý znak nadchádzajúceho dažďa. Darí sa jej na slnečnom mieste v piesčitej pôde s nízkym obsahom živín. Kvitne od mája do augusta.

Durman obyčajný (*Datura stramonium*)

Zo semien aj z listov sa ťazia omamné látky, ktoré sa dávajú do rôznych liečiv. Silná vôňa rastliny vyvoláva ospalosť. Slabý dym z vysušených durmanových listov upokojuje včely pri otváraní úľa. Vyskytli sa prípady otravy detí, ktoré cicali nektár z kvetov a niekoľko detí zomrelo po požití semien. Konzumácia uvarených rastlín spôsobuje neracionálne správanie. Toto dávno vedeli aj Indiáni v Kalifornii a dávali svojim deťom nápoje vyrobené z rastliny, aby mali vízie, najmä po dosiahnutí puberty, pričom dávky odmeriavali skúsení šamani.

Durman sa pre veľké biele kvety nazýva anjelská trúba. Podporuje rast tekvic.